

NOTAT

Solbjerg Plads 3
2000 Frederiksberg

Tlf.: 3815 3815
Fax: 3815 2015
www.cbs.dk

Notat om undervisnings- og eksamenssprog (HD-uddannelsen)

23. september 2015
Opdateret 09-01-2024

TWH

Thomas Werner Hansen
Chefkonsulent
Dir. tlf.: 3815 2677
twh.edu@cbs.dk

Foranlediget af en konkret sag og forskellige forespørgsler har jeg udarbejdet nedenstående notat om de gældende regler vedrørende undervisnings- og eksamenssproget på uddannelserne.

Denne version af notatet gælder alene for *HD-uddannelsen*.

1. Retsgrundlaget er § 23 i bekendtgørelse om eksaminer og prøver ved professions- og erhvervsrettede videregående uddannelser¹, der i sin helhed lyder:

§ 23. Eksamen eller prøven aflægges på fagelementets undervisningssprog, medmindre formålet med aktiviteten helt eller delvist angår sproglige færdigheder i et bestemt sprog, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Eksamen eller prøven kan aflægges på svensk eller norsk i stedet for dansk, medmindre danskfærdigheder er en del af de faglige læringsmål.

2. En uddannelse udbydes enten på dansk eller engelsk.

I de seneste år er det indgået som et vilkår ved godkendelse af en ny uddannelse, på hvilket sprog denne udbydes, og dette fremgår af godkendelses-skrivelsen. For disse uddannelser vil CBS ikke uden fornyet godkendelse kunne udbyde uddannelsen på et andet sprog end det, der fremgår af godkendelsen.

For de uddannelser, der er godkendt inden denne praksis blev etableret, gælder, at selv om det antagelig har været en stilltiende forudsætning ved godkendelsen, at de blev udbudt på dansk, har CBS med ministeriets vidende men uden særskilt godkendelse heraf ændret en række uddannelser til at blive udbudt på engelsk. Efterhånden som disse uddannelser turnusakkrediteres af Akkrediteringsrådet vil det blive et vilkår ved akkrediteringen, på hvilket sprog de udbydes, og de vil derefter ikke kunne udbydes på et andet sprog uden fornyet godkendelse.

3. For uddannelser, der udbydes på engelsk, gælder, at disse skal kunne følges af udenlandske studerende uden kundskaber i dansk. Der indgår således ikke krav om færdigheder i dansk sprog i adgangskravene. Dette betyder, at uddannelsen i sin helhed skal afvikles på engelsk, dvs. at al undervisning og alle prøver (uanset prøveform) i udgangspunktet er på engelsk. For prøverne

¹ Bekendtgørelse nr. 863 af 14. juni 2022 om eksaminer og prøver ved professions- og erhvervsrettede videregående uddannelser (eksamensbekendtgørelsen)

gælder således bekendtgørelsens § 23, stk. 1, hvoraf fremgår, at hvis undervisningen i et fag er foregået på et fremmedsprog, aflægges prøven på dette sprog, medmindre det er en del af prøvens formål at dokumentere den studerendes færdigheder i et andet sprog.

For prøverne gælder desuden, at universitetet i medfør af det faglige selvstyre kan tillade studerende at aflægge prøve på et fremmedsprog, hvilket på en engelsksproget uddannelse altså vil sige et andet fremmedsprog end engelsk, (medmindre det er en del af prøvens formål at dokumentere færdigheder i engelsk).

4. For uddannelser, der udbydes på dansk, er forholdene noget mere komplicerede.

For en uddannelse, der udbydes på dansk, er udgangspunktet også her, at eksamen aflægges på fagelementets undervisningssprog, medmindre det er en del af prøvens formål at dokumentere den studerendes færdigheder i et fremmedsprog, jf. § 23, stk. 1, i *eksamensbekendtgørelsen*. Prøverne kan dog også aflægges på svensk eller norsk i stedet for dansk, (medmindre det er en del af prøvens formål at dokumentere færdigheder i dansk).

Universitetet kan som led i det faglige selvstyre beslutte at fravige regler om eksamenssprog, medmindre det er et formål at dokumentere færdigheder i dansk eller et bestemt andet fremmedsprog.

Det er dog et vilkår ved en akademisk uddannelse, at de studerende skal være i stand til at læse tekster (inkl. lærebøger) på engelsk, ligesom de skal være i stand til at få fagligt udbytte af undervisning, der foregår på engelsk. Dette er tilsikret gennem de generelle adgangskrav til uddannelserne. Det betyder, at der uden særlige bestemmelser herom kan indgå engelsksprogede lærebøger og andre engelsksprogede undervisningsmaterialer, afholdes engelsksprogede gæsteforelæsninger og indgå engelsksproget materiale (f.eks. i cases) i eksamensopgaverne i en dansksproget uddannelse.

Da der ikke indgår krav til fremmedsprog i de generelle adgangskrav til HD, vil det normalt være relevant at anføre, hvis der indgår engelsksproget litteratur i undervisningen, og om muligt i hvilket omfang (selvsagt kun i generelle vendinger som f.eks.: 'i enkelte fag', 'i samtlige fag', 'en mindre del af pensum', 'den helt overvejende del af pensum'). Ifølge § 33, nr. 14, i *eksamensbekendtgørelsen* skal eksaminationssproget dog fremgå af studieordningen.

Der er heller ikke noget til hinder for, at der i en ellers dansksproget uddannelse kan indgå ét eller flere fag, der afvikles på engelsk, hvilket fremgår af formuleringen i § 23, stk. 1. Såfremt der i en uddannelse, der udbydes på dansk, indgår obligatoriske fag, hvor undervisningen gennemføres på engelsk, *skal dette i så fald klart fremgå af studieordningen, herunder at eksamenssproget i faget også er engelsk*. Der eksisterer ingen bekendtgørelsesmæssig regulering af, hvor stor en andel af en dansksproget uddannelse, der kan afvikles på engelsk, men det siger sig selv, at der er en forventning om, at når uddannelsen er dansksproget afholdes den overvejende del af uddannelsen på dansk (dvs. såvel undervisningen som prøverne).

For prøver i et fag, hvor undervisningen i sin helhed har været afholdt på et fremmedsprog (f.eks. engelsk), gælder *eksamensbekendtgørelsens* § 23, stk. 1,

hvoraf fremgår, at hvis undervisningen i et fag er foregået på et fremmedsprog, aflægges prøven på dette sprog, medmindre det er en del af prøvens formål at dokumentere den studerendes færdigheder i et andet sprog. Universitetet kan dog fravige denne regel ved en generel beslutning om at prøven - uagtet undervisningssproget har været engelsk - afholdes på dansk, (når der er tale om en uddannelse der i øvrigt udbydes på dansk).

5. For uddannelser, der udbydes på dansk, kan det undtagelsesvist forekomme, at et fag, der efter studieordningens bestemmelser skal afvikles på dansk, på grund af problemer med lærerdækningen er nødt til at blive afviklet på engelsk. Der er således tale om en **force majeure-situation**. Opstår en sådan situation kan følgende anvisninger gives:

Først bør man afsøge alle rimelige muligheder for at undgå at situationen opstår. Først og fremmest for at undgå en situation, hvor man må omgå studieordningens regler og dermed risikere en klagesag fra de studerende. Men også for efterfølgende at kunne dokumentere, at det har været et nødvendigt skridt for at sikre, at undervisningen i faget kan gennemføres, - dvs. at der uomgængeligt foreligger en nødretssituation.

Dernæst bør man omgående forelægge situationen for studienævnet, således at nævnet med hjemmel i studieordningens dispensationsbestemmelser kan vedtage de nødvendige ændringer af bestemmelserne for det pågældende fag, - herunder af eksamensbestemmelserne (jf. nedenfor).

Herefter skal studienævnets beslutning straks meddeles de berørte studerende, så de så tidligt som overhovedet muligt bliver bekendt med de ændrede vilkår.

Endvidere bør uddannelsesdekanen (ved Uddannelse og Kvalitet) orienteres om sagen.

For så vidt angår eksamenssproget bør man - hvis dette overhovedet er muligt - tilstræbe, at prøven - selvom undervisningssproget har været engelsk - afholdes på dansk, da det ofte vil være skiftet i eksamenssprog, der giver anledning til utilfredshed og klager fra de studerende. Dette kan ske med hjemmel i universitetets faglige selvstyre. Uddannelses- og Forskningsstyrelsen har meddelt følgende i følgebrev af 7. december 2021 til eksamensbekendtgørelsen vedrørende universitetsuddannelser²: *"Flere bestemmelser i den gældende eksamensbekendtgørelse vedr. eksaminationssprog er udgået. Det er styrelsens opfattelse, at universitetet kan fastsætte relevante eksaminationssprog i medfør af det faglige selvstyre. Dog fastholder styrelsen, at der som udgangspunkt skal være samme undervisnings- og eksaminationssprog, medmindre der er væsentlige faglige grunde, der medfører et fravigelse. Vi gør opmærksom på, at universitetet naturligvis kan vælge at udvide antallet af eksaminationssprog, så den studerende f.eks. kan gennemføre eksamen i et engelsksprog fagelement på enten dansk eller engelsk."* Dette antages at gælde for HD-uddannelsen også.

Viser dette sig at være umuligt, bør man om nødvendigt foretage ændringer i prøveformen, der tilstræber at afbøde virkningerne af det foretagne skift i undervisningssproget. Dette gælder særligt, hvis den i studieordningen fastsatte prøveform omfatter et skriftligt arbejde, da dette antagelig vil blive opfattet som et

² Bekendtgørelse nr. 2271 af 1. december 2021 om prøver og eksaminer ved universitetsuddannelser

særligt indgribende vilkår for studerende, der har haft en berettiget forventning om, at prøven skulle afholdes på dansk. Er der tale om en skriftlig stedprøve kan man ændre prøveformen til en mundtlig prøve eller man kan tilbyde mulighed for i stedet af udarbejde en afløsningsopgave på dansk, (forudsat at tidsforskydningen giver mulighed for at prøven i så fald kan bedømmes på dansk). Evt. kan man tilbyde valgfrihed mellem flere forskellige prøveformer, således at den enkelte studerende kan vælge den prøveform, der forekommer mindst belastende i forhold til vedkommendes engelskkundskaber.

Som ovenfor nævnt er det studienævnet, der skal vedtage de nødvendige ændringer i eksamensbestemmelserne i forhold til de bestemmelser, der fremgår af studieordningen. Uddannelsesdekanen (ved Uddannelse og Kvalitet) kan evt. yde bistand ved den konkrete udformning af ændringerne.

Thomas Werner Hansen